

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Janoušková

**Vhled do integrace žáků ze základní školy speciální
do základní školy**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Alice Bosáková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**BACHELOR FULL-TIME STUDIES
2014-2017**

BACHELOR THESIS

Jitka Janoušková

**Insight into Integration of Pupils of Special Primary
Schools into (Ordinary) Primary Schools**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Alice Bosáková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. 2. 2017

Jitka Janoušková

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Alici Bosákové za její ochotu a výbornou spolupráci při tvorbě bakalářské práce. Zvláštní poděkování si zaslouží moji rodiče za vydatnou podporu při mém studiu.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části věnuje současnému pohledu na integraci na základních školách, která je velice aktuálním tématem, a to především od příchodu nové vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Tato práce se zabývá výhodami a nevýhodami integrace, školskou integrací, inkluzí, legislativním vymezením integrace, podpůrnými opatřeními, faktory ovlivňujícími integraci a také fungováním integrace v zahraničí. Praktická část je vytvořena na základě dotazníkového šetření, které bylo určeno výchovným poradcům na základních školách Středočeského kraje.

Klíčová slova

Inkluze, integrace, podpůrná opatření, ovlivňující faktory, speciální škola, školský zákon, výchovný poradce, základní škola

Annotation

The bachelor thesis in its theoretical part focuses on the current view of integration at primary schools, which has become a hot issue especially since the new Decree No. 27/2016 Coll. on education of pupils with special educational needs and of gifted pupils has come into effect. This work deals with advantages and disadvantages of integration, educational integration, inclusion, the legislative definition of integration, support measures, and factors affecting integration. It also looks into ways integration functions abroad. The practical part is based on a survey conducted among education welfare officers at primary schools in Central Bohemian region.

Key words

Education Act, educational consultant, inclusion, influencing factors, integration, primary school, a special school, support measures

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 VYMEZENÍ POJMU ZÁKLADNÍ A SPECIÁLNÍ ŠKOLA.....	11
1.1 Základní škola.....	11
1.1.1 Možnosti po základní škole.....	12
1.1.2 Pedagogicko-psychologická poradna.....	12
1.2 Speciální škola	13
1.2.1 Základní škola praktická	14
1.2.2 Základní škola speciální.....	14
1.2.3 Profesní příprava	15
1.2.4 Speciálně pedagogické centrum.....	15
2 INTEGRACE	17
2.1 Školská integrace	18
2.2 Výhody a nevýhody integrace	20
2.3 Možnosti integrace.....	21
3 INKLUZE	23
3.1 Princip inkluze	24
3.2 Fungování inkluze.....	26
4 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ INTEGRACE.....	27
4.1 Úmluva o právech občanů se zdravotním postižením	27
4.2 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).....	27
4.2.1 Paragraf 2	28
4.2.2 Paragraf 36.....	28
4.2.3 Paragraf 16.....	28
4.3 Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.....	29
4.3.1 Paragraf 2	29
4.3.2 Podpůrná opatření	29
4.3.3 Podpůrná opatření prvního stupně	30

4.3.4	Podpůrná opatření druhého až pátého stupně.....	30
4.4	Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.....	33
5	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ÚSPĚŠNOST INTEGRACE.....	34
5.1	Rodina.....	34
5.2	Škola.....	35
5.3	Spolužáci a vrstevníci.....	37
5.4	Národnostní a etnické menšiny.....	38
6	INTEGRACE V ZAHRANIČÍ.....	39
6.1	Norsko.....	39
6.2	Finsko.....	40
6.3	Švýcarsko.....	41
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
7	VÝZKUMNÁ SONDA.....	42
7.1	Cíl výzkumné sondy.....	42
7.2	Metodologie.....	42
7.2.1	Harmonogram výzkumné sondy.....	43
7.2.2	Sběr dat a popis respondentů.....	44
7.3	Stanovení hypotéz.....	44
7.4	Analytická část.....	45
	ZÁVĚR.....	52
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	54
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	58
	SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Integrace se jeví jako aktuální a celosvětové téma, které se dotýká nás všech. Pojem integrace můžeme chápat jako přijímání jedinců i s jejich osobnostními specifiky do společnosti a plně je začlenit bez jakýchkoli podmínek a výhrad. Téma integrace je velice rozsáhlé, neboť se může pohybovat na rovině začleňování jedinců či minoritních skupin, celků a je to dlouhodobý proces s nejasným výsledkem. Uváděná bakalářská práce si podrobněji všímá především integrace ve školství. V České republice je toto téma diskutované od návrhů na integraci a především od účinnosti vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných tedy od 1. září 2016.

Bakalářská práce přibližuje pojem integrace, a to v oblasti základního školství. Práce se člení na teoretickou a praktickou část. Jejím cílem je zmapovat prvopočáteční praktické zkušenosti pedagogů s integrací v základních školách. K tomuto cíli je nutné v první řadě poukázat na hlavní rozdíly mezi školou základní a školou speciální, které vyplývají ze školského zákona, dále rozebrat hlavní téma integrace, jehož definice pocházejí od prof. Jesenského a prof. Průchy. Navazující kapitola tvoří inkluze, mnohdy považovaná za synonymum integrace, a je poukázáno na jejich rozdílnost. Další nedílnou součástí práce je legislativní vymezení, ta zahrnuje Úmluvu o právech občanů se zdravotním postižením, zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), vyhlášku č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a s ní spojená podpůrná opatření ve všech stupních a jako poslední vyhlášku č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Navazující kapitola uvádí faktory, které se podílejí na úspěšnosti integrace. Patří sem rodina, škola, spolužáci a vrstevníci, národnostní a etnické menšiny. Poslední kapitola teoretické části si všímá integrace v zahraničí, a to v Norsku, Finsku a Švýcarsku.

Praktická část poukazuje na připravenost a přináší subjektivní pohled výchovných poradců základních škol na vyhlášku č. 27/2016 Sb., se kterou musí od 1. 9. 2016 pracovat všechna školská poradenská zařízení a školy, které mají žáky s nějakým

znevýhodněním. Ke zpracování posloužilo dotazníkové šetření s využitím SWOT analýzy, v některých školách Středočeského kraje. Získaná data byla vyhodnocena a následně zanesena do grafů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU ZÁKLADNÍ A SPECIÁLNÍ ŠKOLA

1.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA

Základní škola je tradiční institucí, která poskytuje základní vzdělání žákům, kteří jsou rozděleni do určitých skupin podle věku a na základě vzdělávacích programů. Škola je velice důležitou součástí socializace každého žáka, neboť je připravuje na osobní, pracovní i společenský život. Dále rozvíjí schopnost se učit novým věcem, zájmové činnosti, rozvíjí určité dovednosti a umožňuje žákům si ověřit své schopnosti. Základní vzdělání je nejdelší částí celkového vzdělání, a proto je velice důležitou součástí každého z nás. Může nás ovlivnit na celý život kladně, ale i záporně. (Švingalová a Tomická, 2002)

„Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., s. 33, online, cit. 2017-01-13)

Povinná školní docházka v naší republice začíná zápisem do prvního ročníku, kde se zjišťuje, zda je dítě připraveno na přechod z mateřské školy do základní školy. Děti nejčastěji nastupují do školy v šesti letech. V dnešní době se velice často stává, že dítě nastupuje v sedmém roce, neboť mělo takzvaný odklad, o kterém mohou rozhodnout rodiče na základě určitých doporučení. Děti jsou rozdělovány do tříd podle věku nebo podle určitých schopností, například na některých školách mohou být třídy matematické

či jazykové. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Základní školy v České republice se dělí na dva stupně. 1. stupeň se skládá z prvního až pátého ročníku a navštěvují ho děti ve věku 6–11 let, druhý stupeň tvoří šestý až devátý ročník a navštěvují jej žáci od 11 do 15 let. Žák do vyšších ročníků postupuje na základě průběžného hodnocení, které se zahrnuje na konci školního roku do vysvědčení či slovního hodnocení. Pokud nějaký žák neuspěje na konci ročníku, podrobí se opravným zkouškám, které jsou povoleny, pouze pokud neprospěje z jednoho či dvou předmětů, v případě tří nedostatečných musí žák opakovat celý ročník. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2017-01-13)

V některých základních školách už probíhá integrace žáků, aniž by byl zapotřebí zákon o integraci. Ve třídách se objevují pedagogičtí asistenti, kteří mají na starost žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se především o autisty či žáky s fyzickým postižením. Od září 2016 se jedná i o vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2017-01-13)

1.1.1 MOŽNOSTI PO ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Po ukončení devátého ročníku se žáci musí rozhodnout, zda budou pokračovat ve studiu (na školách se středním vzděláním, středním vzděláním s výučním listem nebo středním vzděláním s maturitní zkouškou), nebo zda se zapojí do pracovního procesu.

1.1.2 PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

Jedná se o školské zařízení, které má na starost odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické poradenství. Je to podpůrné zařízení, které se snaží optimalizovat výchovu a vzdělávání ve školách a rodinách. Spadá pod školské odbory ve všech jednotlivých krajích po celé České republice. V daném regionu může být více poboček či kontaktních míst, z důvodu dostupnosti služeb, které poskytují tyto poradny. Ty pomáhají dětem ve věku od tří do devatenácti let, rodičům a učitelům a jsou bezplatné a nejčastěji mají na starost

- „zjišťování připravenosti dětí na povinnou školní docházku,
- doporučování rodičům a následně řediteli konkrétní vzdělávací zařízení,
- spolupráce při přijímacím a výběrovém řízení žáků,
- provádění psychologického a speciálně pedagogického vyšetření,
- zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků ve školách,
- vypracování odborných posudků a návrhů opatření pro školy a školská zařízení,
- poskytování poradenských služeb žákům se zvýšeným rizikem školního neúspěchu,
- poskytování poradenských služeb zaměřených na vyjasňování osobních a životních perspektiv žáků,
- poskytování metodické pomoci,
- zajišťování prevence sociálně patologických jevů.“ (Opekarová, 2010, s. 21-22)

1.2 SPECIÁLNÍ ŠKOLA

Speciální školství má v naší republice mnohaletou tradici. Uplatňují se tři základní možnosti tohoto vzdělávání:

- v běžných základních školách v běžných třídách,
- v běžných školách ve speciálních třídách,
- ve speciálních školách. (Vocilka, 1997)

V první variantě se klade velký důraz na integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. S takovýmto přístupem pracuje školství v Kanadě, Itálii, Norsku a na Islandu. Z tohoto důvodu je malý výskyt speciálních škol a speciálních tříd v těchto zemích. Jejich speciální školy se postupem času proměnily na konzultační centra. S druhou variantou pracují téměř všechny státy, protože je tady možnost zařadit žáky do běžné školy, je to velice flexibilní a přínosné v rámci integrace, neboť všichni žáci společně mohou trávit čas mimo vyučovací hodiny. Tento způsob speciálního školství se nejvíce vyskytuje ve Francii, Řecku a Švýcarsku. (Vocilka, 1997)

1.2.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA PRAKTICKÁ

Jedná se o zařízení, které navštěvují žáci s lehkým mentálním postižením či s podprůměrnou rozumovou schopností, žáci s hyperaktivitou a poruchami koncentrace nebo nervově a psychicky nemocné děti. Vyučují se zde podobné předměty jako na běžných základních školách, ovšem s přizpůsobeným tempem výuky. Velký zřetel se klade na praktickou výuku a pohybové aktivity prostřednictvím tělesné výchovy. Škola má devítiletou školní docházku. V těchto typech škol je obvyklé, že procento romských žáků je vysoké a v tomto případě se doporučuje Alternativní vzdělávací program zvláštní školy pro žáky romského etnika. (Švingalová a Tomická, 2002)

1.2.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPECIÁLNÍ

Výchovná a vzdělávací instituce pro žáky obtížně vzdělatelné. Nejčastěji se jedná o děti se střední až těžkou mentální retardací, případně s těžkou mentální retardací. Při této velice náročné formě vzdělávání musí být nastolené vhodné podmínky pro výuku, např. vhodné pedagogové, malé skupiny žáků, speciální pomůcky pro výuku, ale i vybavenost školy, spolupráce rodičů atd.). Docházka je desetiletá. Vzdělávací program má čtyři stupně: nižší na tři roky, střední na tři roky, vyšší dva roky a pracovní na dva roky. Cílem je osvojení si sebeobslužných a hygienických návyků, pracovních dovedností, správný rozvoj fyzických a psychických dovedností s možností se zapojit mezi své okolí a celé společnosti a v neposlední řadě snaha naučit se číst, psát a počítat. (Bartoňová, 2005)

Vstupu pro základní školu speciální předchází tříletý přípravný stupeň. Existuje ještě rehabilitační vzdělávací program pomocné školy. Ten je určen žákům s těžkým až hlubokým mentálním postižením. Tyto dva programy mají společná kritéria: ve třídě může být 4-6 žáků, dva pedagogičtí pracovníci a jeden rehabilitační pracovník, využívají se zde alternativní komunikační metody (nonverbální komunikace, znaková řeč Makaton, globální metoda, sociální metoda, atd.). (Bartoňová, 2005)

1.2.3 PROFESNÍ PŘÍPRAVA

Jedná se o snahu připravit žáky na budoucí profesi s převahou manuální práce. Žáci mohou navštěvovat některé z těchto vzdělávacích institucí:

- Praktickou školu s jednoletou nebo dvouletou výukou. Poslouží žákům s těžkým mentálním postižením, vyučují se zde ruční práce, rodinná výchova a praktická cvičení.
- Odborné učiliště dvouleté pro žáky s ukončenou základní školou praktickou nebo základní školou speciální. Žáci navazují na své předešlé znalosti ze základní školy a učí se manuální práci podle předem zvoleného oboru.
- Střední odborné učiliště s tříletou výukou. (Müller, 2004)

1.2.4 SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Součástí všech speciálně vzdělávacích institucí je speciálně pedagogické centrum. Pracovníci tohoto centra mohou být přímo součástí dané instituce nebo tam mohou fungovat jako externisté. Speciálně pedagogická centra také spolupracují přímo s rodinami, které mají dítě se speciálními potřebami. Služby poskytují dětem od tří let, ale v praxi to může být i od narození, neboť neexistuje speciální instituce pro děti mladší tří let. (Hanák a Michalík a kol., 2011, online, cit. 2017-01-13)

Náplní tohoto centra je

- sociálně právní poradenství,
- vyhledávání dětí s mentálním postižením,
- komplexní diagnostika,
- individuální plán pro žáky,
- poradenství při výběru školy či povolání,
- zapojení rodiny do plánu školy,
- zapůjčování odborné literatury a pomůcek,
- pomoc při integraci. (Hanák a Michalík a kol., 2011, online, cit. 2017-01-13)

Druhy speciálně pedagogických center jsou určeny pro žáky

- s mentálním postižením,
- s poruchou autistického spektra,

- s tělesným postižením,
- se sluchovým postižením,
- s vícečetným postižením,
- se specifickými poruchami učení,
- s poruchou chování,
- se zrakovým postižením,
- s vadami řeči. (Hanák a Michalík a kol., 2011, online, cit. 2017-01-13)

2 INTEGRACE

Celá Evropa se tématem integrace zabývá už řadu let. V České republice se začalo toto téma více objevovat až po roce 1989. V době před rokem 1989 byla snaha osoby s jakýmkoli postižením ze společnosti vylučovat a byla jim věnována minimální pozornost, „pro společnost byli nepotřební“. V dnešní době se projevuje snaha o zánik segregace a rozvíjí se trend stále více integrovat všechny bez ohledu na druh postižení. (Vocilka, 1997)

Integrace se v první řadě zabývá jedincovou osobností, která se promítá do jeho socializace. Tento proces je individuální záležitostí, na kterou působí samostatnost, nezávislost a především osobnost lidí se specifickými vzdělávacími potřebami. Jedná se o proces, v němž se obě strany k sobě přibližují a mění se, roste oboustranná pospolitost, sounáležitost a koexistence. Integrace má za cíl nastavit rovné příležitosti, toleranci a celkové porozumění mezi lidmi s postižením a lidmi bez postižení. (Vítková, 2004)

Prof. Sovák, zakladatel speciální pedagogiky u nás, chápal integraci jako nevyšší stupeň socializace jedince. Jesenský v Malém slovníku pomáhajících profesí tento pojem vysvětluje takto: „*Integrace se týká všech dimenzí člověka a hlavních procesů existence člověka. Nejpropracovanější je v oblasti edukace. Těžiskovým problémem pedagogické integrace je společná výuka zdravotně postižených s intaktními (inkluzí) v podmínkách školy běžného typu.*“ (Janiš a Jesenský, 2004, s. 72)

„*Integrace jsou přístupy a způsoby zapojení žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol.*“ (Průcha, 2011, s. 87)

Podle Langa a Berberichové: „*Pojem integrace nemá v pedagogickém kontextu jednoznačný význam, vztahuje se*

- *k zařazování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol a tříd,*
- *k vytváření integrovaných, tj. mezipředmětových projektů a témat (integrovaný předmět společenské vědy místo dějepisu, občanské výchovy apod.),*

- *ke vzniku škol integrujících různé formy vzdělávání (např. střední odborná škola + odborné učiliště).“ (Lang a Berberichová, 1998, s. 12)*

Na první pohled se může zdát, že integrace jako taková přináší užitek pouze minoritní skupině, tedy lidem s nějakým postižením. Je zřejmé, že této skupině opravdu užitek přináší, ale nesmíme opomenout fakt, že svou osobnost neutváříme pouze prostřednictvím rodiny či školy, ale velice záleží na tom, v jaké skupině se nacházíme. V takové skupině je nám umožněno se s jejími členy identifikovat, srovnávat, sebehodnotit a čelit hodnocení. Proces integrace v sobě skrývá sociální učení, s kterým se setkáváme celý náš život. Pokud se na to podíváme z pohledu majoritní skupiny, můžeme za jeden z přínosů pokládat to, že se naučí setkávat a jednat s různorodými lidmi, a to z pohledu sociální sféry, rasového hlediska či inteligence. (Michalík, 2002)

Sociální integrace se týká celého lidstva ve všech společnostech, měl by to být přirozený proces, který začlení jedince mezi ostatní. S tímto druhem integrace mohou mít problém osoby či minoritní skupiny, neboť nemají schopnost se socializovat do majority. Tato integrace si klade za cíl sjednotit či vytvořit nový celek, jehož prostřednictvím se promíchají hodnoty a ideje minority a majoritou. Lidé s nějakým znevýhodněním se do společnosti mají potřebu začlenit v mnoha životních sférách, jako je pracovní, společenská a školská integrace. (Slowík, 2007)

Integraci můžeme rozdělit do tří směrů:

- Asimilační směr – v této oblasti jde o přizpůsobení se minority majoritě, potlačuje identitu minority, která se plně ztotožňuje s majoritou.
- Adaptační směr – jedná se o společnou koexistenci majoritní skupiny s minoritní, provázená vzájemnou akceptací obou skupin.
- Akomodace – v tomto směru jsou uznávána práva postižených, na majoritní skupinu je přenášen tlak z přizpůsobení se. (Kocurová, 2002)

2.1 ŠKOLSKÁ INTEGRACE

Naše země již od své počáteční historie se starala o osoby s postižením, ale o integraci se stále nemohlo hovořit. V těchto dobách si lidé neuměli logicky vysvětlit

postižení, a proto se vymýšlely mýty a báje o osobách s nějakým handicapem. Nejvíce se postiženými lidmi zabývali kněží, učitelé, lékaři, a ti jim poskytovali pomoc a ochranu.

Již v 17. století Jan Ámos Komenský navrhoval všestranné a všeobecné vzdělání pro všechny bez rozdílu. V jeho díle Velká didaktika se pojednává o práci s postiženými. (Bazalová, 2006)

V 18. století nastal rozvoj již organizovaného vzdělávání dětí s postižením. V 19. století se v českých zemích zakládají ústavy pro postižené, při těchto ústavech se mohou plně vzdělávat, ale stále nejde o integraci. Počátkem 20. století vyšly Učební osnovy a výchovné směrnice, které platily od roku 1928 až do 1949. Vznikaly první mateřské školy pro sluchově a zrakově postižené. Předškolní vzdělávání přineslo zlepšení v tom, že se s dětmi začalo pracovat dříve, než tomu bylo doposud, a to přinášelo zlepšení v jejich vývoji. Od roku 1950 speciální školství zaznamenalo velký rozmach, který přinesl osamostatnění pedagogické disciplíny, a tou je speciální pedagogika. Přinesla nový postoj, jehož obsah se zakladatelé snažili prosadit v rámci pedagogických metod a postupů. Tento názor byl postaven na tom, že všichni mají právo na výchovu a vzdělání ve společných zařízeních. Avšak segregace úplně nevytizela ani s uplatněním speciální pedagogiky, neboť děti s těžším stupněm mentálního postižení a děti s kombinovaným postižením byly ze vzdělávání stále vylučovány. V letech 1970 až 1989 bylo na rozhodnutí školy, zda přijme dítě s nějakým postižením, protože to žádný zákon neupravoval. Žák neměl nárok na žádnou speciálně pedagogickou péči, a proto se nejedná o integraci, jakou ji známe dnes. V 90. letech 20. století byly novelizovány právní normy, které upravovaly řízení organizace a obsah vzdělávání. Šlo především o vyhlášku MŠMT č. 291/1991 Sb., o základní škole, která udávala možnost začlenit děti se zdravotním postižením do běžných základních škol. (Bazalová, 2006)

Pod pojmem školská integrace se skrývá mnoho jednotlivých činností, které ji napomáhají celkově tvořit. Patří mezi ně:

- poskytování přiměřené podpory žákům, jejich rodičům a učitelům;
- vyučování všech žáků v jejich spádových školách;

- kombinace speciálního a běžného školství, ze které se stane jeden systém vzdělávání;
- nastolení rovných příležitostí všem s respektem pro individuální tempo a možnosti každého žáka;
- podíl rodiny žáků s postižením, neboť záleží na jejich snaze a ochotě s dítětem a jeho školou spolupracovat. (Horváthová, 2016, online, cit. 2017-01-13)

2.2 VÝHODY A NEVÝHODY INTEGRACE

Všechny životní situace mají své klady a zápory. Výjimkou není ani integrace. Jako její výhody můžeme spatřovat v ukotvování demokratických hodnot, učení se sociálním a kooperačním hodnotám. Dále pomáhá při lepším navazování kontaktů u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s ostatními žáky a ovlivňuje celkové klima ve třídě. U žáků „zdravých“ se mohou zlepšit empatické schopnosti a odstranit předsudky. (Horváthová, 2016, online, cit. 2017-01-13)

Přínosy nejvíce vnímáme u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Děti s nějakým postižením při integraci mohou nabýt pocit, že někam patří a jsou v kontaktu se svými vrstevníky. Škola je vybírána co nejbližší bydlišti, a to přináší navazování kontaktů se svým okolím. Dalším kladem můžeme vidět snahu dítěte s postižením vyrovnat se svým spolužákům, a tím se více motivuje ke větší snaze a mohou na něj být kladeny vyšší nároky, které ho mohou posunout dále nejen ve školním prostředí. Tím jak děti s postižením vyrůstají s vrstevníky, připravují se na dospělý život s přihlédnutím k socializaci, která je pro zapojení se do běžného života velice důležitá. Velkým přínosem je také větší potřeba spolupráce rodičů se školou, ti se tak více zajímají o své dítě. (Michalík, 2002)

Nevýhody integrace můžeme nalézt především ve finanční náročnosti nejen pro školu, ale i v uplatňování větší pedagogické náročnosti v oblasti znalostí, v přípravách výuky a v udržení správného klimatu třídy. Přítomnost osobního asistenta mnohdy nemusí prospívat výuce, neboť ji určitým způsobem narušuje. Rovněž administrativní práce tvoří nezanedbatelně časovou náročnost. V početnějších třídách zaniká možnost individuálního přístupu, proto v tomto ohledu jsou lepší speciální školy s třídami s menšími počty žáků, kdy pedagogové mají větší prostor se žákům věnovat. Další

problém může nastat, když spolužáci integrovaného žáka nepřijmou. Projeví se to například prostřednictvím závisti, kdy ostatní žáci spatřují, že jejich spolužák s nějakým znevýhodněním má jakési výhody, nebo ho nepřijmou kvůli jeho jinakosti. Jedním z mnohdy nevyřešených překážek správné integrace je obtížná komunikace. Ne každý ovládá znakovou řeč či odezíraní, a proto může také nastat vyloučení integrovaného žáka z třídního kolektivu. Pro žáka s postižením může každodenní chození do školy představovat velký stres a odpor z důvodu nezvládnání učiva. Také může nastat situace, kdy se dítě s postižením velice položí do role nemohoucího, bezmocného a nebude se chtít snažit něco zlepšit. (Michalík, 2002)

2.3 MOŽNOSTI INTEGRACE

Na rodiči spočívá rozhodnutí, zda své dítě nechá integrovat. Pokud se pro integraci rozhodne, může si zvolit její formu. Záleží také na tom, jakou variantu daná škola je schopná nabídnout.

- Individuální integrace: žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří jsou zařazeni do této formy, se vzdělávají v běžné škole. Zde jsou žáci, kteří nejsou nijak znevýhodněni. O této integraci můžeme hovořit také v případě, kdy žák s určitým druhem postižení je vzděláván ve speciální škole, ale je mezi žáky s úplně jiným druhem postižení. Individuální forma se využívá nejčastěji.
- Skupinová integrace: žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou vzděláváni v běžných nebo ve speciálních školách, ale mají svou třídu či skupinu, která je pro ně určena.
- Vzdělávání ve škole speciální (kombinace individuální a skupinové formy): při některých předmětech je využívána individuální forma a při některých zase skupinová forma. Ve speciálních školách je čas a prostor na to se každému žákovi přizpůsobit a upravit mu vzdělávání dle jeho potřeb. Tato forma integrace se moc nevyužívá. (Bazalová, 2006)

Aby mohla proběhnout úspěšná integrace, je zapotřebí zajistit pro žáka speciální vzdělávací potřeby. Nejprve se musí určit diagnóza, kterou zajišťuje speciálně pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologická poradna. Jedná se o postupy, jejichž úkolem je podpora a pomoc žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Také

se snaží o zmírnění následků a vyrovnání se s faktem, že žák je v určité nevýhodě oproti svým spolužákům. Hlavním úkolem je nastolit rovné příležitosti pro vzdělávání bez rozdílů. (Horváthová, 2016, online, cit. 2017-01-13)

3 INKLUZE

Speciální pedagogika v podobě inkluze se zajímá o deviantní jevy, které jsou ve společnosti považovány za různé odchylky. Na tyto odchylky majoritní společnost může pohlížet jako na něco odlišného až nepřijatelného. V každé společnosti tyto zvláštnosti mají jiná kritéria a odlišné stupně hodnocení. V moderní společnosti se začínají tyto hodnoty a normy měnit. Z toho vyplývá, že co dříve bylo považováno za nepřijatelné, se dnes stává běžnou součástí každodenního života. Pojem normalita je velice proměnlivý, a proto se neustále její hranice posouvají. *„Pojem sociálních odchylek (deviací) tak nepřímo podporuje moderní teorii inkluze – zapojování, tj. nevylučování handicapovaných z hlavního proudu společenských procesů.“* (Valenta, 2003, s. 8)

Tabulka č. 1: Vzájemný vztah mezi pojmy integrace a inkluze

Integrace	Inkluze
zaměření na potřeby jedince s postižením	zaměření na potřeby všech vzdělávaných
expertízy specialistů	expertízy běžných učitelů
speciální intervence	dobrá výuka pro všechny
prospěch pro integrovaného žáka	prospěch pro všechny žáky

dílčí změna prostředí	celková změna školy
zaměření na vzdělávaného postiženého jedince	zaměření na skupinu a školu
speciální programy pro žáky s postižením	celková strategie učitele
hodnocení žáka expertem	hodnocení učitelem, zaměření na vzdělávací faktory

Zdroj: (Kocurová, M. a kol., 2002, s. 17)

V posledních letech inkluze vzbuzuje čím dál větší pozornost, a proto jsou lidé o této problematice více informováni. Velký důraz se klade na odstraňování bariér a na rovnosti ve vzdělávání. Inkluze se snaží zahrnout všechny bez ohledu na sociální situaci, rodinné zázemí, náboženství, rasu, postižení a vzdělávání se snaží přizpůsobit na základě jedincových potřeb. Na žáka, který má nějaký problém či nedostatek, je nahlíženo jako na přínos a všechny ostatní jeho přítomnost obohacuje.

Inkluze ve vzdělávání se vyznačuje především tím, že se škola snaží přizpůsobit potřebám žáků a nejde jen o umístění dítěte se znevýhodněním do běžné školy základní. Cílem je poskytnout kvalitní vzdělávání pro všechny žáky bez rozdílů. Společné vzdělávání, tedy inkluzivní, je založeno na tom, že každý žák má právo na vzdělávání se svými vrstevníky v místě svého bydliště a rodiče i učitelé jsou do tohoto procesu aktivně zapojeni a mají dostatek informací, které se týkají začleněného žáka. (Novosad, 2009)

3.1 PRINCIP INKLUZE

„Inkluzivní třída je založena na právech, na procesu učení a vztazích.“
(Lang a Berberich, 1998, s. 29)

V knize Každé dítě potřebuje speciální přístup Lang a Berberich uvádí podle Mara Sapon-Shevin (1991), že všechny děti mají právo

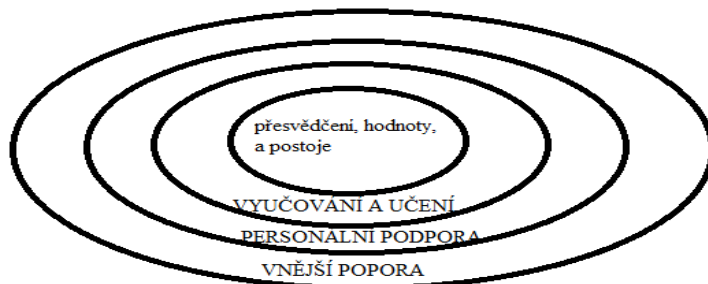
- učit se společně s vrstevníky;
- zapojit se do takového učení, které vyhovuje jejich dovednostem a potřebám;
- učit se v heterogenních skupinách jako součást sociálního učení.

Dále autoři přidávají nezbytné body, které jsou součástí učení a vyučování v rámci inkluze.

- *„Učitelé mají být moderátory aktivního učení svých žáků, nikoli jen nalévat do nich vědomosti.*
- *Všechny děti mají nějaké dary nebo nadání, které mohou být přínosem pro ostatní, a jejich odlišnost obohacuje učení a vyučování.*
- *Skutečné učení vyžaduje pozitivní sebehodnocení a sebedůvěru dětí.*
- *Všechny děti mají právo učit se v bezpečném a přátelském prostředí.*
- *Rodiče dětí se speciálními potřebami mají jedinečné znalosti o vzdělávání svých dětí a také hluboký zájem na jeho rozvíjení.*
- *Vzdělávání dětí se speciálními potřebami je prospěšné pro všechny zúčastněné.*
- *Je třeba nezapomínat, že ti, kdo usilují o vytvoření takovéhoho společenství, musí mít k dispozici různé formy podpory.“ (Lang a Berberich, 1998, s. 29)*

3.2 FUNGOVÁNÍ INKLUZE

Obrázek č. 1: Jádru inkluze

Zdroj: (Lang a Berberich, 1998, s. 33)

K vytvoření správně fungující inkluze je zapotřebí v první řadě vzít na vědomí specifickou osobnost každého jedince. Učitel, ve třídě, kde probíhá inkluze, musí mít osvojené sociální povědomí neboli lásku k dětem bez rozdílu. Velice záleží na tom, jaký přístup má učitel k inkluzi, co si o ní opravdu myslí, neboť se to promítne do jeho působení na výchovu a vzdělávání žáků. Obrázek č. 1 poukazuje na fakt, že přesvědčení a hodnoty musí vycházet z nitra. Učitel a jedinec, kterého se inkluze týká, nejsou na danou situaci sami. Personální podporou rozumíme rodiče, spolužáky, administrativní pracovníky, speciální pedagogy. Za vnější podporou se skrývají poradny, lékaři, speciální centra, rehabilitační pracovníci, nezisková sdružení. (Lang a Berberich, 1998)

4 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ INTEGRACE

4.1 ÚMLUVA O PRÁVECH OBČANŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Ve věci právních dokumentů jsou nejvýše postaveny právě mezinárodní úmluvy. Je tomu tak i u Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, která má velký význam pro integraci. Obsahuje všechna lidská práva osob se zdravotním postižením. Tento dokument je rozdělen na články podle určitých oblastí postižení a jejich konkrétními právy. Česká republika úmluvu přijala v roce 2009 a svou platnost nabyla v únoru 2010. Při nedodržení této úmluvy mohou být podány žaloby tzv. opčním protokolem, který v České republice nebyl dodnes přijat. (Habart a Jánská, 2011, online, cit. 2017-01-13)

„V článku č. 24 s názvem Vzdělávání je v bodě 1 formulován závazek k vytvoření systému inkluzivního vzdělávání. V ustanovení tohoto článku je České republice (a všem dalším zemím, které jsou touto úmluvou vázány) uložena povinnost zajistit rozvoj inkluzivního vzdělávání na všech úrovních vzdělávací soustavy, od mateřských po vysoké školy.“ (Habart a Jánská, 2011, s. 70, online, cit. 2017-01-13)

4.2 ZÁKON Č. 561/2004 SB., O PŘEDŠKOLNÍM, ZÁKLADNÍM, STŘEDNÍM, VYŠŠÍM ODBORNÉM A JINÉM VZDĚLÁVÁNÍ (ŠKOLSKÝ ZÁKON)

Nejvýznamnějším dokumentem pro školství je zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon. Tento zákon je v souvislosti s plněním povinné školní docházky proinkluzivní. Zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Stanovuje podmínky, při kterých se vzdělávání a výchova uskutečňuje. Udává práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a určuje pravomoc orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., online, cit. 2017-01-13)

4.2.1 PARAGRAF 2

Hned ve druhém paragrafu tohoto zákona se uvádí, že Česká republika má vzdělávání založené na zásadách rovného přístupu. To se týká každého občana České republiky nebo i příslušníka členského státu Evropské unie, a to výhradně bez diskriminace rasové, z důvodu barvy pleti, pohlaví, rodného jazyka, víry či náboženství, národnosti, etnického či sociálního původu, majetku, rodu a zdraví. Všechny tyto důvody jsou zohledněny na základě vzdělávacích potřeb každého z nás. (Habart a Jánská, 201, online, cit. 2017-01-13)

4.2.2 PARAGRAF 36

O plnění povinné školní docházky pojednává paragraf 36, který uvádí, že žáci plní povinnou školní docházku ve spádové škole, jež přísluší k místu bydliště žáka. Je tomu tak, pokud zákonný zástupce nerozhodne jinak. Také to platí pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, a proto spádové školy mají povinnost přijímat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Oprávněnou výjimkou je pouze plná kapacita školy. Tento paragraf umožňuje zákonnému zástupci dítěte se rozhodnout, jak bude naplněno vzdělávání dítěte a kde se bude vzdělávat, a to bez ohledu na jeho znevýhodnění. Konečné rozhodnutí spočívá na zákonných zástupcích, ale může jim být na základě stanoviska školského poradenského zařízení doporučen jiný způsob vzdělávání jejich dítěte. (Habart a Jánská, 2011, online, cit. 2017-01-13)

4.2.3 PARAGRAF 16

Tento paragraf s názvem Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných obsahuje poradenskou pomoc, cílové skupiny, obecné principy vzdělávání a základní formy podpory.

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími

potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zákon č. 561/2004 Sb., s. 9, online, cit. 2017-01-13)

4.3 VYHLÁŠKA Č. 27/2016 SB., O VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI A ŽÁKŮ NADANÝCH

Vyhláška č. 27/2016 Sb. upřesňuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro vytvoření si názoru žáka na tuto problematiku, dostane ucelené informace, které jsou přiměřené jeho věku a stupni vývoje. Dbá se na to, aby bylo vše v souladu s potřebami žáka. Všechna sdělení týkající se této vyhlášky musí být poskytnuta žákovi či jeho zákonnému zástupci srozumitelně. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

4.3.1 PARAGRAF 2

Pod pojmem podpůrná opatření prvního stupně se skrývá minimální změna v metodách, organizaci a hodnocení vzdělávání. Toto opatření nemá normovanou finanční náročnost. V případě selhání opatření prvního stupně navrhne škola či školské zařízení vyhledat poradenskou pomoc školského poradenského zařízení, které by prověřilo žákovy speciálně vzdělávací potřeby. Další podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují pouze s doporučením školského poradenského zařízení. Musí k tomu být přiložen souhlas zletilého žáka či zákonného zástupce. Všechna podpůrná opatření lze kombinovat v návaznosti na zjištěné speciálně vzdělávací potřeby žáka. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

4.3.2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Paragraf 3 shrnuje tato podpůrná opatření:

- individuální vzdělávací plán žáka se speciálními vzdělávacími potřebami,
- asistent pedagoga,

- tlumočnick českého znakového jazyka,
- přepisovatel pro neslyšící,
- působení dalších osob poskytujících podporu. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

4.3.3 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ PRVNÍHO STUPNĚ

Nejprve škola vypracuje plán pedagogické podpory žáka. Ten zahrnuje speciálně vzdělávací potřeby žáka a jeho obtíže. Stanoví se cíle a způsoby hodnocení plnění studijního plánu. Musí docházet k obnovování plánu pedagogické podpory na základě toho, jak se vyvíjí potřeby žáka. Samotné poskytování podpůrných opatření škola vyhodnocuje, a to nejpozději za 3 měsíce fungování podpůrných opatření. Důležité je, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Pokud to tak nefunguje, škola doporučí žákovi nebo jeho zákonným zástupcům využít služby školského poradenského zařízení. Do doby, než školské poradenské zařízení poskytne nějaké doporučení, škola pracuje s podpůrným opatřením prvního stupně. S tímto plánem škola seznámí samotného žáka, zákonné zástupce, vyučující a pedagogické pracovníky. V plánu jsou zaznamenány všechny osoby, které byly seznámeny s tímto plánem. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

„Podpůrná opatření prvního stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka (např. pomalejší tempo práce, drobné obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné obtíže v koncentraci pozornosti atd.), u nichž je možné prostřednictvím mírných úprav v režimu školní výuky a domácí přípravy dosáhnout zlepšení; zahrnují také podporu žáků z důvodů akcelerovaného vývoje školních dovedností.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., s. 19 online, cit. 2017-01-13)

4.3.4 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ DRUHÉHO AŽ PÁTÉHO STUPNĚ

Ve škole je určen pedagogický pracovník, který odpovídá za spolupráci se školským poradenským zařízením stran podpůrných opatření. Tento pedagog poskytne školskému poradenskému zařízení plán pedagogické podpory, dle kterého se žák vzdělává. Žák

nebo jeho zákonný zástupce může využívat poradenskou pomoc školského poradenského zařízení na základě svého uvážení nebo na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci. Školské poradenské zařízení přihlíží pro posouzení speciálních vzdělávacích potřeb k aktuálnímu stavu žáka, doporučuje využívání nejvhodnějších kompenzačních pomůcek pro správné naplnění účelu podpůrného opatření. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Podpůrné opatření druhého stupně zahrnuje žáky s opožděným vývojem, s odlišností kulturního prostředí jeho rodiny, s problémy v učení a chování, s mírným oslabením sluchových či zrakových funkcí, s mírnými řečovými vadami, s poruchami autistického spektra, s neznalostí vyučovacího jazyka. Všechna tato specifika předpokládají individuální přístup při vzdělávání žáka. Týká se to organizace a metod výuky, hodnocení. Je potřeba vytvořit správné postupy a formy nápravy. Lze také využít podpůrné opatření ve formě individuálního vzdělávacího plánu. Problémy žáka, které zahrnuje druhý stupeň podpůrného opatření, můžeme považovat za mírné, obvykle jdou kompenzovat speciálními učebními pomůckami s podporou speciálně pedagogické péče. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Třetí stupeň podpůrného opatření je v kompetenci školských poradenských zařízení, která vycházejí ze speciálně vzdělávacích potřeb žáka a z prozkoumání účinnosti nižších stupňů těchto opatření. V tomto stupni speciálně vzdělávacích potřeb dochází ke znatelným úpravám v metodách práce, v organizaci a průběhu vzdělávání, v hodnocení žáka a v úpravě celého vzdělávacího programu ve škole. Pod tím vším se skrývá především strategie práce a domácí příprava, posilování motivace a postojů nejen ke škole. Nejčastěji se jedná o závažné specifické poruchy učení, odlišné kulturní prostředí a životní podmínky, poruchy chování, těžkou poruchu řeči, neznalost vyučovacího jazyka, lehké mentální postižení, slabozrakost a nedoslýchavost, tělesné postižení. Speciálně vzdělávací potřeby u třetího stupně vyžadují asistenta pedagoga, alternativní komunikaci a podporu speciálně pedagogického centra pro nácvik prostorové orientace. Můžeme také spolupracovat s odborníky z jiné oblasti, jako jsou lékaři, sociální pracovníci, terapeuti atd. Poskytování podpůrných opatření může trvat řádově několik

měsíců, ale i až do konce školní docházky dítěte. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Čtvrtý stupeň podpůrného opatření je podmíněn diagnostikou speciálních vzdělávacích potřeb žáka, s vyjádřením lékařů a dalších odborníků. Jedná se o významné úpravy v metodách, organizaci a obsahu vzdělávání, dále se upravují výstupy ze vzdělávání s důrazem na rozvoj schopností a dovedností žáka směřující ke kompenzaci důsledků zdravotního postižení. Žák vzdělávaný podle individuálního vzdělávacího plánu má do své výuky zařazeny předměty speciálně pedagogické péče, které jsou zaměřeny na jeho konkrétní potřeby s ohledem na jeho znevýhodnění. Tento stupeň opatření je určen pro žáky se závažnými poruchami chování, se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, s těžkým zrakovým a sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, poruchou autistického spektra, těžkým tělesným postižením. Ještě sem spadají mimořádně nadaní žáci, kteří vyžadují vzdělávání nad rámec daného stupně vzdělání, mají nadprůměrné výsledky a potřebují upravit formu vzdělávání. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Pátý stupeň podpůrných opatření také podmiňuje diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb. Speciálně vzdělávací potřeby v tomto stupni vyžadují maximální přizpůsobení organizace, průběhu, obsahu a metod výuky za podpory schopností a dovedností žáka, ve spolupráci s kompenzací důsledků jeho postižení. Tento stupeň podpory mohou využívat žáci s nejtěžšími postiženími a jejich kombinacemi a je plně respektováno jejich omezení při plnění obsahu, metod a hodnocení vzdělávání žáka. Velice často je zapotřebí úprava školního prostředí, nejen bezbariérový přístup, ale i pracovní stůl a vybavení třídy. Mohou se využívat alternativní nebo augmentativní prostředky komunikace. Výuka je realizována za pomoci asistenta pedagoga, speciálního pedagoga a dalších osob pro plnou podporu žáka. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

4.4 VYHLÁŠKA Č. 197/2016 SB., O POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

Vyhláška č. 197/2016 Sb. se zabývá vzdělávacími a výchovnými obtížemi, prevencí rizikového chování a všech ostatních problémů souvisejících se vzděláváním a problémových situací. Týká se to především žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, a to v podpoře jejich vzdělávání a ve zmírnění důsledků znevýhodnění a v prevenci jeho prohlubování. Zabývá se také metodickou podporou pedagogů, kteří vzdělávají žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadané. Především to jsou výchovní poradci, školní metodici prevence, asistenti pedagogiky a další pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci, kteří se účastní na realizaci podpůrných opatření ve vzdělávání žáků. Všechny tyto poradenské služby se uskutečňují za spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a školskými poradenskými pracovišti. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 197/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

Pokud školy a školská poradenská zařízení poskytují poradenské služby, musí dodržovat účel těchto služeb, etické zásady, berou ohled na individuální potřeby žáka s podporou jeho samostatnosti a sociálního začleňování. Také mají povinnost jak školy, tak poradenská zařízení poskytovat zletilému žákovi nebo jeho zákonným zástupcům zprávy a doporučení, které se týkají vyšetření psychologické nebo pedagogické diagnostiky. Dále jsou v kontaktu s jinými školami a školskými zařízeními, sledují a vyhodnocují navržená podpůrná opatření žáka. Poskytují srozumitelné informace žákovi a jeho zákonným zástupcům o průběhu a o výsledku daného problému. Také mohou poradenská zařízení vyhotovit závěry vyšetření, která slouží k doporučení ohledně vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Závěry z vyšetření se zhotovují na základě žádosti zletilého žáka či jeho zákonných zástupců. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 197/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13)

5 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ÚSPĚŠNOST INTEGRACE

Hlavním aktérem celého procesu integrace je samotný jedinec s postižením, kterého se to týká. Měli bychom brát v potaz to, co ten jedinec chce, jaká jsou jeho přání a očekávání. Jako každé jiné dítě tak i dítě s postižením bychom měli motivovat a připravovat. Záležet bude také na druhu a stupni postižení, ale není dobré, když je dítě předem stresováno z obav nebo nadměrných nároků od svých rodičů či učitelů. *„Dítě není do školy přijímáno proto, a není ani smyslem integrace, aby bylo tzv. znormalizováno. Podstatou a základním předpokladem úspěšné integrace je naopak poskytnutí odpovídajících prostředků speciálněpedagogické podpory.“* (Valenta, 2003, s. 35)

5.1 RODINA

Mnohé publikace uvádějí fáze při zjištění, že je dítě postižené. V první řadě přichází šok (obranná reakce psychiky), následuje zavržení či odmítání (popírání diagnózy stanovené odborníky), fáze bolesti (nejdelší fáze), pochopení (větší obeznámení se s konkrétním postižením a nalézání léčebných metod) a fáze přijetí (každý jedinec potřebuje individuální dobu k tomu, aby postižení svého dítěte dokázal přijmout). Velice záleží na tom, v jaké fázi se rodina nachází, zda je dítě postižené od narození nebo zda se postižení projevilo před nástupem do školy. Rodiny dětí s postižením mohou mít zvýšené ochranné sklony, ale to se mnohdy projevuje až v podobě omezování v běžných sociálních interakcích a bránění dítěti v jeho rozvoji. Tento styl výchovy se nazývá protekcionistický a projevuje se to především v tom, že se dítěti dostává nadměrné péče, jsou za něj prováděny úkony, které by zvládlo samo. Také může nastat varianta opačná, kdy je na dítě kladen větší nárok, než který dokáže zvládnout, ze strany rodičů je snaha nadměrné stimulace k překonávání znevýhodnění. Výchova perfekcionistická mnohdy vede ke zklamání a výčitkám dítěti při neúspěchu. Posledním stylem je výchova realistická, která se vyznačuje tím, že je dítě dostatečně motivované pro svůj rozvoj prostřednictvím dosahování maximálních hranic, ale s ohledem na jeho znevýhodnění. (Slowík, 2007)

Další takovou zvláštností je, že rodiny jedince s postižením mnohdy mají problém důvěřovat sociálním zařízením, která by jim měla pomáhat. Mezi tyto instituce se může zařadit i škola, kterou by mělo navštěvovat jejich dítě. Tento postoj pramení z negativních zkušeností se sociálními institucemi. Také to může zapříčinit náročné očekávání od pomoci na straně rodičů doufajících v uzdravení dítěte. Mnoho rodičů od narození dítěte s postižením potřebuje informace, kterých se jim dostává od různých odborníků, ať už jsou to lékaři, psychiatři, sociální pracovníci. Informace, které se k rodině dostanou, mohou být odlišné a pro ně je velice těžké se v nich orientovat. (Michalík, 2002)

Funkční rodinné prostředí je nenahraditelné, neboť je to důležité pro rozvoj osobnosti jedince (podnětné prostředí, osobnostní rozvoj jedince, rozvíjení příbuzenských vztahů), kvality života (pocit lásky od členů rodiny, domácí zázemí), emocí a citů (vzájemné poznání s ostatními, pocit bezpečí, citové a emoční vazby), vlastní identity (směřování života, záliby, spokojenost se sebou samým). (Slowík, 2007) Rodina velice působí na jedince ve všech jeho činnostech, postojích a názorech, i když pro rodinu je to zátěžová situace, zvláště u dětí s těžkým postižením, kdy potřebují celodenní péči. Pro rodiče je to jak psychicky, tak fyzicky náročné a mnohdy to naruší celou rodinu. A to může mít špatný vliv na dítě, že vyrůstá pouze s jedním z rodičů, může se projevit nižší výkon žáka ve škole. S touto problematikou je mnohdy spojena i sociální stránka. (Valenta, 2003)

5.2 ŠKOLA

Jedním z pravidel je, že žák má nárok na školu v okolí svého bydliště, ale mnohdy tomu tak není, neboť každá škola není připravena na všechny druhy postižení. Připravenost neznamená pouze vybavenost týkající se speciálních pomůcek a bezbariérového přístupu, ale také záleží na atmosféře školy. Na té se podílejí nejen spolužáci, ale také celý pedagogický sbor, který musí připravit žáky na příchod postiženého spolužáka. (Müller a kol., 2004)

Spolu s pedagogicko-psychologickou poradnou a speciálně pedagogickým centrem představuje další významný prvek škola. Činnost školských poradenských služeb upravuje aktuální znění legislativních dokumentů. Záleží na jednotlivých školách, jaké

zajistí systémy a opatření pro efektivní výchovný a vzdělávací cíl. Ředitelé základních, středních a vyšších odborných škol zajišťují poradenské služby prostřednictvím školního metodika prevence, speciálního pedagoga, školního psychologa a výchovným poradcem. Důležitou úlohu ve spojení s integrací plní právě výchovný poradce. Ten je definován jako „*Učitel-specialista, známý spíše jako výchovný poradce či školní metodik prevence, který má určitou dobu učitelské praxe. Jde o učitele, který prošel následnou specializovanou vysokoškolskou kvalifikací, již získal postgraduálním studiem. Výchovný poradce pečuje o žáky spolu s učiteli v průběhu jejich výchovy, vzdělávání a přípravy na život v dospělosti.*“ (Opekarová, 2007, s. 23) Zastává tyto činnosti: metodickou, informační, poradenskou a administrativní, má na starosti žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadané. Spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, metodiky prevence, ostatními pedagogy a rodiči žáků. (Opekarová, 2007)

Pomocí pro učitele při vyučování ve třídě s integrovaným žákem je asistent pedagoga, který „*poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrného opatření nebo podle § 18 odst. 1. Asistent pedagoga pomáhá jinému pedagogickému pracovníkovi při organizaci a realizaci vzdělávání, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávání, včetně poskytování školských služeb. Asistent pedagoga pracuje podle potřeby se žákem nebo s ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., s. 3, online, cit. 2017-01-13) „*Asistent pedagoga není osobní asistent. Liší zejména tím, že osobní asistent není zaměstnancem školy (obvykle je zaměstnáván neziskovou organizací nebo rodiči žáka se zdravotním postižením) a jeho úkolem je pracovat výhradně s konkrétním žákem, ke kterému je přidělen. Naproti tomu asistent pedagoga je sice přidělován do tříd, ve kterých jsou vzdělávání žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, jeho úkolem ale není 'pouhá' práce s konkrétním žákem nebo konkrétní skupinou žáků; asistent pedagoga má asistovat učitelům v širším spektru jeho činností (čímž umožňuje učitelům, aby i on sám věnoval více času a pozornosti podpoře žáků s postižením/znevýhodněním).*“ (Asistent pedagoga.cz, online, cit. 2017-02-08)

Další pomoc při práci ve výuce integrovaných žáků představují rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky. Ne všechny školy jsou těmito prostředky vybaveny, a proto tuto situaci mnohdy řeší jejich zapůjčením ze speciálně-pedagogických center. Finanční prostředky jsou poskytovány na pomůcky dle jednotlivých podpůrných opatření. První variantou je stanovení příplatku na jednotlivé stupně podpory, druhou variantou je rozpětí částky na jednotlivé stupně podpory a třetí variantou je nacenění všech podpůrných opatření. *„Normovaná finanční náročnost se nestanovuje pro kompenzační pomůcku, pokud je stejná nebo obdobná pomůcka žákovi hrazena na základě jiných právních předpisů a lze ji využít k naplnění jeho vzdělávacích potřeb.“* (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., s. 16, online, cit. 2017-01-13) Také je umožněna úprava učebních plánů a osnov, kdy je zapotřebí individuální přístup. V hodinách se často využívá skupinové vyučování a alternativní metody (uspořádání třídy, zasedací pořádek, místo k odpočinku atd.). V dnešní době mnoho pedagogů není na integraci řádně připraveno. Na pedagogických fakultách se pouze okrajově probírá speciální pedagogika. Z tohoto důvodu nelze pedagogy nutit, aby měli ve třídě integrované dítě, ne každý musí mít k integraci kladný postoj. (Valenta, 2003)

5.3 SPOLUŽÁCI A VRSTEVNÍCI

Tento faktor není vůbec jednouchý jak pro integrované dítě, tak pro děti, které ho musí nějakým způsobem přijmout. Otázka, jak budou reagovat spolužáci na žáka s postižením, byla jedním z důvodů oddalování integrace, neboť mnohé názory jsou takové, že děti tohoto žáka nepřijmou, ba dokonce mu budou ubližovat. Vyplývá to z těch zkušeností, že k posměškům nebo šikaně stačí mít zrzavé vlasy, větší nos či silné dioptrické brýle a v dnešní době především sociální postavení rodičů. Ne všude je tomu tak. U většiny případů se můžeme setkat s tím, že děti chápou, že být postižený není lehké, a proto převládá pomoc, mnohdy i soucit. U další skupiny dětí se někdy setkáme s lhostejností, a to poukazuje skutečnost, že každý může postiženého brát jako normální prvek ve své skupině. (Michalík, 2002)

5.4 NÁRODNOSTNÍ A ETNICKÉ MENŠINY

U této skupiny populace jsou největším problémem jejich rozdílné charakteristiky. Takovým nejčastějším příkladem je neznalost vyučovacího jazyka. Ten je pro školní docházku velice důležitý. Pokud dítě dobře nezná jazyk dané školy, kterou navštěvuje, předpoklad pro dobré výsledky ve škole je minimální. Dalším příkladem může být neustálé stěhování rodin (Romů, imigrantů apod.), jejichž děti nechodí pravidelně do školy nebo musí dohánět určitou látku. (Michalík, 2002)

6 INTEGRACE V ZAHRANIČÍ

V Evropě se v dnešní době uplatňuje trend integrovat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných základních škol. Každá země má svůj program vzdělávání. Například Dánsko rozděluje žáky na dvě kategorie speciálních potřeb, Polsko má okolo 10 kategorií a Lichtenštejnsko nerozlišuje kategorie, má pouze jeden typ podpory. V některých zemích existuje rozsáhlý systém speciálního vzdělávání a propracovaná spolupráce se školami hlavního vzdělávacího proudu, což hraje klíčovou roli týkající se integrace. V jednotlivých zemích se nacházejí dvě formy integrace. První z nich je začlenění do běžné třídy s uplatněním asistentů či více pedagogů a druhá varianta je integrace do speciálních tříd. (Bazalová, 2006)

Integrace co největšího počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných základních škol je v současné době trend ve většině zemí EU. Podle tohoto trendu můžeme země rozdělit do tří kategorií:

- „Země, které usilují o integraci téměř všech žáků (Španělsko, Řecko, Itálie, Portugalsko, Švédsko, Island, Norsko a Kypr.
- Země, které mají multidisciplinární přístup k integraci (Dánsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Rakousko, Finsko, Velká Británie, Lotyšsko, Lichtenštejnsko, Česká republika aj.).
- Země, které mají dva odlišné vzdělávací systémy. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou obvykle umístěni ve speciálních školách nebo třídách (Belgie, Švýcarsko).“ (Bazalová, 2010, s. 17-18)

6.1 NORSKO

Velmi často tato země bývá spojována s Finskem jako dobrý vzor pro snahy o integraci. Ovšem integrace není všude stejná. Zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd není dostatečné, a ještě ve vyšších ročnících klesá. Školy zapojují více asistentů a speciálních pedagogů, ale opět se tu setkáváme s jakýmsi rozdělováním, neboť za děti s nějakým znevýhodněním odpovídají speciální

učitelé a za ostatní děti nesou zodpovědnost běžní učitelé. S touto problematikou může nastat vyčleňování některých žáků. Dalším nebezpečím pro integraci je, že v Norsku stále vychází z medicínského pohledu na postižení. Ten vede ke kompenzaci znevýhodnění a ne k celkové změně daného prostředí. Velký krok k integraci představuje příprava pedagogů v oboru speciální pedagogiky, a to bez ohledu na jejich studijní obor. Tato strategie v Norsku funguje už od 80. let. 20. století. Jako velká výhoda se jeví také financování školství z centrální vlády, a proto je zdarma. (Habart a Jánská, 2011, online, cit. 2017-01-13)

6.2 FINSKO

Základní školství Finska se řadí ke světové špičce, neboť v integraci má tradici od roku 1997, kdy byly v běžných školách vzdělávány děti s těžkým mentálním postižením. Studie OECD z roku 2010 zjistila, že za úspěchem stojí snaha kvalitně vzdělávat všechny děti. (Habart a Jánská, 2011, online, cit. 2017-01-13)

Za úspěšné faktory lze považovat:

- *„Politický konsensus na společném vzdělávání všech dětí;*
- *Očekávání, že všechny děti dosáhnou vysoké úrovně vzdělání bez ohledu na rodinné zázemí nebo regionální specifika;*
- *Snahu o vynikající kvalitu výuky;*
- *Kolektivní odpovědnost školy za studenty, kteří mají potíže s učením;*
- *Skromné finanční prostředky, které jsou vázány přímo na jednotlivé třídy;*
- *Důvěrné klima mezi pedagogy a komunitou.“*

(Habart a Jánská, 2011, s. 139-140, online, cit. 2017-01-13)

Ve speciálních třídách pracuje s dětmi speciální pedagog a v běžných základních školách pracuje učitel specialista, který má na starost žáky s poruchami učení, sociálními problémy, ale také s žáky, kteří mají problém s koncentrací při vyučování. Ve Finsku mají jak školy hlavního vzdělávacího proudu, tak i školy speciálního vzdělávání. Žáci jsou děleni podle potřeby speciálního vzdělávání, ne podle typu postižení, jak určuje legislativa. (Bazalová, 2006)

Například se dělí na žáky

- „s lehkými potížemi v učení,
- se středně těžkými potížemi v učení,
- se sluchovým postižením,
- se zrakovým postižením,
- s tělesným a dalším postižením,
- s emocionálními a sociálními potížemi,
- se specifickými poruchami učení,
- s těžkými intelektovými deficity,
- s problémy, jako je epilepsie, cukrovka a dalšími problémy nespádajícími, do výše uvedených kategorií.“ (Bazalová, 2006, s. 80)

6.3 ŠVÝCARSKO

Edukace ve Švýcarsku je velice rozdílná. Nachází se zde 26 odlišných vzdělávacích systémů a každý z nich má jinak nastavenou integraci, a proto má všude odlišný vývoj. V dnešní době je rozšířena ve všech kantonech, ale velice záleží na tom, jak spolu pedagogové spolupracují a jak jsou nastavené jednotlivé školy. Žáci se speciálními potřebami, kteří mohou navštěvovat hlavní vzdělávací proud, nemají nárok na žádné finanční prostředky v podobě podpory. (Bazalová, 2006)

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se dělí na žáky:

- „s poruchami učení,
- s mentálním postižením,
- s tělesným postižením,
- s poruchami chování.“ (Bazalová, 2006, s. 113)

Tito žáci mohou navštěvovat školy hlavního vzdělávacího proudu, školy speciální nebo speciální třídy. Ve speciálních školách jsou žáci se závažným postižením. Speciální třídy navštěvují žáci s poruchami chování a učení. (Bazalová, 2006)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUMNÁ SONDA

V současné době se pojem integrace objevuje v celém systému školství, jako velice diskutované téma. S novou vyhláškou č. 27/2016 Sb. přišly změny, které se dotýkají nejen žáků, ale i jejich zákonných zástupců a pedagogů. Praktická část se snaží nahlédnout do připravenosti škol a na změny, které s sebou nese integrace. Výzkumná sonda byla realizována prostřednictvím výchovných poradců, kteří by s touto problematikou měli nejvíce pracovat.

7.1 CÍL VÝZKUMNÉ SONDY

Cílem šetření v praktické části bakalářské práce je vhléd do integrace žáků základních škol na základě nové vyhlášky č. 27/2016 Sb. a zjištění, zda jsou výchovní poradci a pedagogové základních škol dostatečně seznámeni s touto vyhláškou a zda vznikají nějaké komplikace ve školách. Respondenty byli zvoleni výchovní poradci, neboť by měli být s problematikou integrace nejvíce obeznámeni, pocházeli ze základních škol Středočeského kraje. Zvoleným nástrojem výzkumné sondy byla metoda dotazníkového šetření.

7.2 METODOLOGIE

„Sonda můžeme ztotožnit s kvalitativním výzkumem. Sonda je součástí empirického výzkumu a spadá do jeho přípravné etapy. Zaměřuje se na dílčí problém tohoto výzkumu.“ (Surynek, 2001, s. 29-30) *„Kvantitativní výzkum je označení pro přístup, jehož zdrojem má být pouze objektivní a co možná nejpřesnější zkoumání edukační reality, podobně jako v přírodních vědách. Jedním z hlavních rysů kvantitativního výzkumu je numerické měření specifických aspektů sledovaného jevu. Opírá se především o vymezení měřitelných proměnných.“* (Skutil a kol., 2011, s. 59)

Výzkumná sonda byla realizována prostřednictvím dotazníkového šetření. „*Velmi frekventovanou metodou získávání dat v pedagogickém výzkumu je dotazník. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny.*“ (Chrása, 2007, s. 163)

Vlastní výzkumné sondě předcházela pilotáž předvýzkum, kde byla možnost seznámit se s přehledem výchovných poradců o vyhlášce č. 27/2016 Sb. a došlo k ověření srozumitelnosti otázek. Předvýzkum se konal ve Středočeském kraji na základní škole s využitím kvalitativní metody ve formě rozhovoru. Cílem bylo proniknout do informovanosti výchovných poradců týkající se vyhlášky č. 27/2016 Sb. Dotazníkové šetření proběhlo v období říjen–prosinec 2016 na základních školách Středočeského kraje. Jako respondenti byli zvoleni výchovní poradci základních škol.

7.2.1 HARMONOGRAM VÝZKUMNÉ SONDY

Tabulka č. 2: Harmonogram výzkumné sondy

studium odborné literatury	srpen–září 2016
pilotážní předvýzkum	říjen 2016
dotazníkové šetření	listopad–prosinec 2016
vyhodnocení a analýza sebraných dat	leden–únor 2017

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Otázky v dotazníku jsou otevřené, polouzavřené a uzavřené. Další použitou metodou pro sestavení otázek byla SWOT analýza, která odhalí respondentův postoj k danému tématu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyhláška č. 27/2016 Sb., online, cit. 2017-01-13.) prostřednictvím kladů a záporů v přítomnosti i budoucnosti. „*SWOT analýza je zkratka slov z anglického jazyka přednosti, nedostatky, ve kterých se jedná o interní záležitosti a příležitosti a hrozby, které se zabývají vnějšími záležitostmi.*“ (Šuleř, 2003, s. 35-36)

7.2.2 SBĚR DAT A POPIS RESPONDENTŮ

V první etapě šetření byly vybrány školy, které vyhovovaly požadavkům k řádnému vyplnění dotazníku. Byli osloveni výchovní poradci ze Středočeského kraje v průběhu listopadu a prosince 2016. S většinou respondentů probíhala komunikace osobně, se dvěma respondenty pomocí elektronické komunikace. Všichni respondenti měli dostatek času na vyplnění dotazníku a byli řádně seznámeni s pokyny k jeho vyplnění. Rozdáno bylo 20 dotazníků a 10 se jich vrátilo vyplněných. Osloveno bylo více než 20 škol, ale z důvodu zaneprázdněnosti někteří výchovní poradci neprojevíli ochotu spolupracovat. Některé školy neměly prozatím zkušenost s integrací žáků dle nových podmínek definovaných vyhláškou č. 27/2016 Sb. Zjištěná výzkumná data byla analyzována matematicko-statistickou metodou. Výsledky šetření byly zaznamenány do tabulek a grafů.

7.3 STANOVENÍ HYPOTÉZ

„Hypotéza tvoří jádro klasických výzkumů. Empirický výzkum v podstatě hypotézu nedokazuje, ale pouze zdůvodňuje její přijatelnost. Je-li hypotéza na základě důkladného empirického ověření přijata, je možné ji zobecnit a doporučit k praktickému využití.“ (Chrásta, 2007, s. 17)

Pro splnění určitých cílů byly stanoveny tyto hypotézy:

H1 Výchovní poradci a ostatní pedagogové základních škol nejsou dostatečně seznámeni s vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

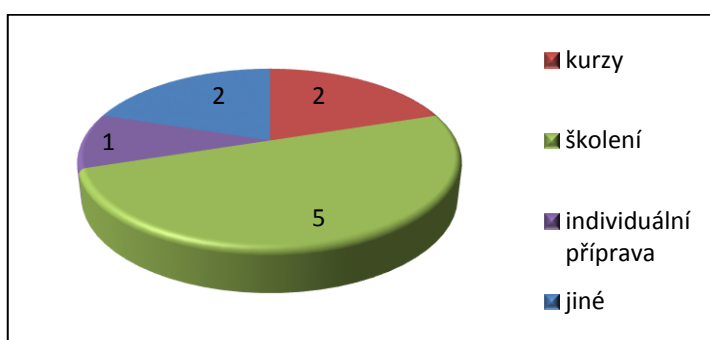
Vyhláška přišla velice rychle do praxe, aniž by na to školství bylo připraveno, jednak po materiální stránce (uzpůsobení budovy, zařízení školy, speciální pomůcky, finance), jednak ohledně připravenosti pedagogů, a to především ve znalostech speciální pedagogiky. Výchovní poradci a ostatní pedagogové neměli žádné povinné zaškolení či kurzy týkající se této vyhlášky. Podle mého názoru, by se informace měly dostat ke všem pedagogům a hlavně v jednotné podobě, aby všechny školy postupovaly stejně.

H2 Základní školy nejsou dostatečně připraveny na výuku a výchovu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných dle vyhlášky č. 27/2016 Sb.

O integraci se velice diskutuje již řadu let, až v roce 2016 byla zavedena do všech škol. S příchodem něčeho nového se vždy dostaví obavy z neznámého. Rovněž na příchod této vyhlášky a na její uvedení do praxe nebyly školy připraveny, a proto nastávají komplikace a nepředvídané situace, které ovlivňují všechny žáky, pedagogy a rodiče žáků. Můj názor je takový, že nejprve měla přijít speciálně pedagogická příprava všech pedagogů a pak by se mohla postupně zavádět integrace do škol ve stanoveném rozsahu.

7.4 ANALYTICKÁ ČÁST

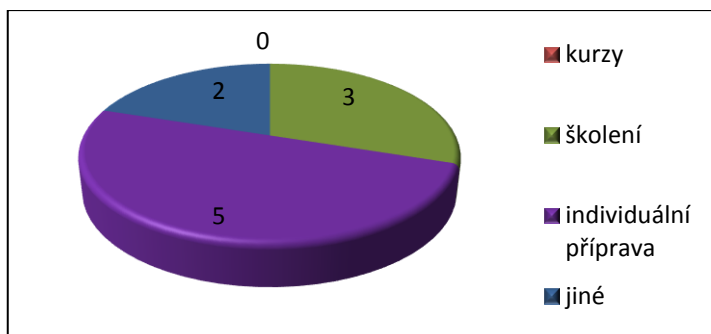
Graf č. 1: Jakou přípravu jste jako výchovný poradce absolvoval/a stran seznámení se s vyhláškou č. 27/2016 Sb.?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

V první otázce dotazníku většina výchovných poradců absolvovala školení či kurz. Dva respondenti uvedli jinou variantu, a to pedagogicko-psychologickou poradnu a poradnu výchovných poradců.

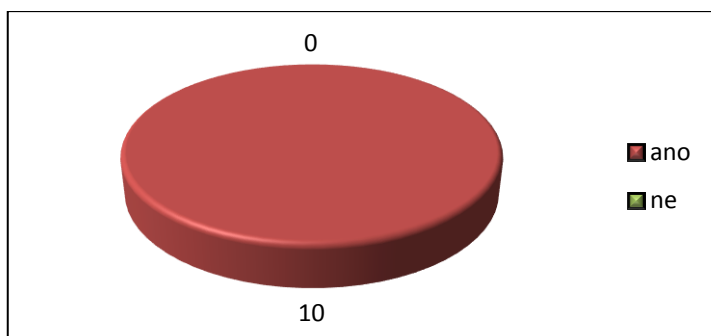
Graf č. 2: Jakou přípravu měli vaši kolegové vzhledem k vyhlášce č. 27/2016 Sb.?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Druhá otázka zjišťovala, jakou přípravou prošli ostatní pedagogové v souvislosti s touto samou vyhláškou. Polovina respondentů prošla individuální přípravou. Školení uvedli dva z dotazovaných a jiné uvedli dva, a to porady v rámci školy. Kurzy neoznačil nikdo.

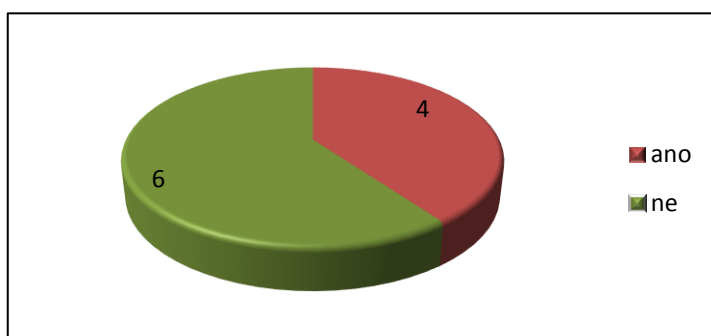
Graf č. 3: Spolupracují s vámi školská poradenská zařízení kvůli integraci a vyhlášce č. 27/2016 Sb.?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Všichni dotazovaní ve třetí otázce uvedli, že s nimi spolupracují. Respondenti uváděli speciální pedagogická centra v Příbrami a v Benešově a pedagogicko-psychologické poradny v těchže městech.

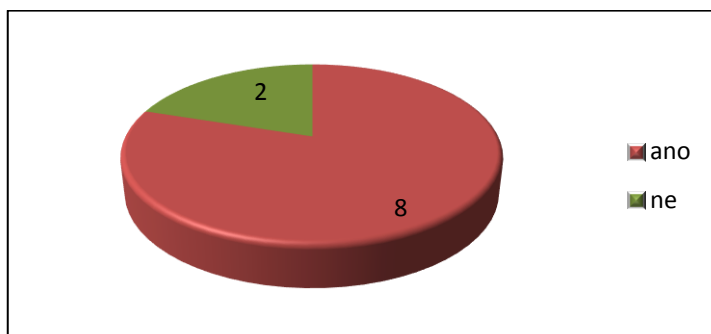
Graf č. 4: Zaznamenali jste nárůst žáků na škole se speciálními vzdělávacími potřebami od 1. 9. 2016?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

V otázce číslo čtyři odpovědělo šest respondentů, že žádní žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nebo žáci nadaní nepřibyli. Na čtyřech školách od tohoto konkrétního data žáci přibyli, a to konkrétně pět žáků se specifickými poruchami učení, jeden nadaný a jeden s poruchou autistického spektra.

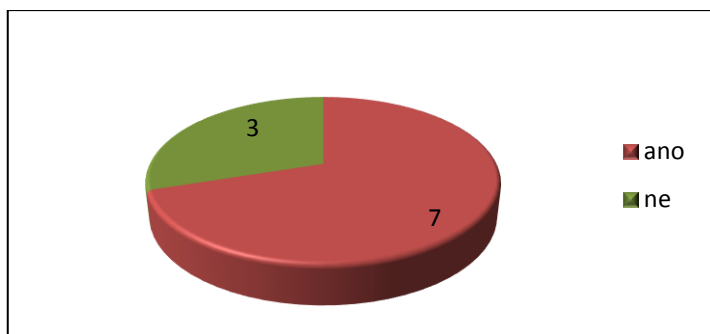
Graf č. 5: Máte na škole asistenta pedagoga?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Z celkových deseti respondentů dva odpověděli, že nemají asistenta pedagoga. Zbýlých osm odpovědělo ano. Jeden z těchto osmi uvedl, že na škole mají tři asistenty a každý má na starost dvě děti. Zbývající uvedli, že na škole mají dva asistenty a také má vždy jeden na starost dvě děti.

Graf č. 6: Rodiče ostatních žáků mají otázky či obavy kvůli integraci?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Tři respondenti uvedli, že rodiče žádné obavy nemají. Jeden z nich sdělil jako důvod nezájem rodičů o tuto skutečnost a dva další uvedli, že proběhla informační beseda ve škole na téma integrace a s ní spojené změny. Sedm výchovných poradců přiznalo dotazy a obavy ze strany rodičů. Pouze tři z nich konkretizovali nejčastější dotazy, zda se nezpomalí výuka ostatních žáků a jestli nejsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nebezpeční.

V dotazníku následují dvě otázky otevřené. Polovina respondentů vůbec neodpověděla a druhá polovina se rozepsala.

Otázka č. 7: Jaké máte konkrétní problémy vzhledem k integraci ve škole?

„Zatím čekáme, jak se situace ještě dál vyvine.“ „Největším problémem je se záznamem do bakalářů, statistikou, vytvořením skupin s pedagogickou intervencí (žáci jsou z různých tříd, mají různé kroužky apod. a je těžké vše sladit).“ „Zatím ne, ale očekáváme, že budou s prostory pro speciálního pedagoga nebo psychologa.“ „Nedostatečná připravenost pedagogů.“ „Nárůst pedagogických asistentů.“ „Pedagogičtí pracovníci nemají speciálně pedagogické znalosti.“ „Osobně mám pocit, že se zvyšuje papírování na úkor přímé práce s dětmi.“ (autor práce, vlastní šetření)

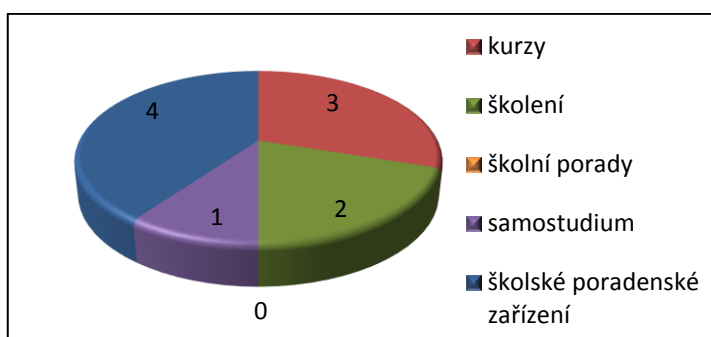
Otázka č. 8: Co vám dělalo problém stran vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

„Velice problematické jsou zápisy do bakalářů.“ „Přibývající administrativa.“ „Neustále se mění pravidla.“ „Stále studujeme nějaké předpisy a modernizace,

abychom se od právníka dozvěděli, že vyhláška je v některých bodech i přímo proti školskému zákonu.“ „Neustálé dohady s pedagogicko-psychologickou poradnou, co je škola schopná zajistit a co je pro dítě potřebné, ale tento nárůst spočívá v nátlaku rodičů na to, aby jejich děti měly úlevy.“ „Teorie je jedna věc, kdežto praxe s konkrétními jedinci je věcí druhu.“ „Proč jsou neustálé novely a nové vyhlášky, když pořádně nefungují ani ty stávající?“ (Autor práce, vlastní šetření)

Graf č. 7: Jaká forma doplnění informací týkající se vyhlášky č. 27/2016 Sb. by vám vyhovovala?

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

Devátá otázka zjišťuje, co by mohlo ještě lépe doplnit informace spojené s vyhláškou č. 27/2016 Sb. Jeden z respondentů označil samostudium, dva školení, tři označili kurzy a většina si přála přednášky, které by byly iniciovány školským poradenským zařízením.

Dotazník zakončují dvě otázky, které jsou formou SWOT analýzy zaměřené na současnost a budoucnost. Respondenti měli odpovídat do jednotlivých polí s označením silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Otázku č. 10 a 11 vyplnilo sedm tázaných a tři ne.

Otázka č. 10: Jak spatřujete (současnost) obsah vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

Silné stránky: „Podpůrná opatření jsou přehledná a konečně by mohlo dojít k jasnému sladění např. financí.“ „Přehlednost.“ „Zájem o nadané žáky.“

Slabé stránky: „Nedostatečná informovanost pedagogů.“ „Špatná informovanost veřejnosti.“ „Většina pedagogů nemá dostatečnou praxi se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a už vůbec ne s vyšším stupněm podpůrných opatření.“ „Vše se shazuje na pedagogicko-psychologickou poradnu, na speciálně pedagogická centra a na školu, rodiče jen řvou a vidí své děti jako nejlepší.“ „Naprostá nepřipravenost.“

Příležitosti: „Pro žáky nadané.“ „Začlenění dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do kolektivu třídy.“

Hrozby: „Odcházení zkušených pedagogů.“ „Nedostatek kvalifikovaných pedagogů.“ „Pracovní prostředí plné stresu.“ „Neustálé změny a zmatenost.“ (Autor práce, vlastní šetření)

Otázka č. 11: Jaká jsou vaše očekávání (do budoucna) od vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

Silné stránky: nikdo neodpověděl

Slabé stránky: „Nedostatek asistentů dobře vystudovaných a placených.“ „Snižená úroveň základních škol.“ „Na mě to působí, že jde spíše o rychlé zavedení, abychom mohli využívat peníze z EU, a o děti vůbec nejde.“ „Špatné financování.“ „Neustálé změny a zmatek.“ „Málo času na samotnou výuku.“ „Učitelé už nebudou pedagogové, spíše vychovatelé, kteří se snaží, aby se dětem během pobytu ve škole nic nestalo.“ „Vzdělávání bude na druhé koleji.“

Příležitosti: „Mělo by dojít k jakémusi lepšímu začlenění všech dětí do jednoho vzdělávacího proudu, a to hlavního.“ „Zlepšení sociálních vztahů dětí se speciálními vzdělávacími obtížemi.“ „Do základních škol budou začleněny všechny děti.“ „Uvědomění si běžných žáků, že jsou mezi námi i děti, které mají nějaké speciální vzdělávací obtíže.“

Hrozby: „Nedostatek financí na integraci.“ „Společnost se může více rozdělit, řada rodičů mluví o tom, že by dala své 'průměrné' dítě raději do soukromé školy, aby bylo dobře připraveno na střední školy a vysoké školy.“ „Nárůst šikany.“ „Špatný rozvoj běžných základních škol.“ „Špatné vzdělávání 'průměrných' žáků.“ „Vznik soukromých

školy a s tím spojené další náklady na vzdělávání.“ „Kvalitní učitelé budou odcházet do soukromých škol.“ (Autor práce, vlastní šetření)

Tabulka 3: Shrnutí SWOT analýzy

SWOT ANALÝZA	
Silné stránky	Slabé stránky
přehlednost nadání žáci	neinformovanost malá praxe úroveň základních škol asistenti finance vzdělávání nepřipravenost
Příležitosti	Hrozby
hlavní vzdělávací proud začlenění všech dětí uvědomění si rozdílů nadání žáci začlenění dětí se SVP	finance soukromé školy šikana změny nedostatek pedagogů zmatenost vzdělávání úroveň základních škol

Zdroj: autor práce (vlastní šetření)

ZÁVĚR

Středem pozornosti bakalářské práce byla integrace, která je velice aktuálním tématem současné společnosti. Významnou úlohu sehrává nové legislativní vymezení prostřednictvím vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání dětí a žáků se speciálně vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Vyhláška vstoupila v účinnost 1. 9. 2016 a přinesla do školství mnoho změn.

Tato práce byla zaměřena na základní školy a jejich informovanost a připravenost na praxi ve věci integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Výzkumná sonda byla provedena prostřednictvím techniky dotazníku, který byl určen pro výchovné poradce základních škol ve Středočeském kraji, neboť právě oni jsou ti, kteří by měli být nejvíce obeznámeni s problematikou integrace, a také ji řešit v praxi. Z vyhodnocených dotazníků vyplývá, že výchovní poradci i ostatní pedagogičtí pracovníci se s různými formami, od individuální přípravy, přes školení, až po kurzy, seznámili s vyhláškou č. 27/2016 Sb., a proto se první hypotéza (H1) nepotvrdila, a byla vyvrácena. Správné tvrzení tedy je: Výchovní poradci a ostatní pedagogové základních škol jsou dostatečně seznámeni s vyhláškou č. 27/2016 Sb. i přesto, že kurzy či školení nebyly povinné. Velikou oporou pro školy jsou školská poradenská zařízení, pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra v Příbrami a v Benešově, neboť všichni respondenti potvrdili jejich dobrou spolupráci se školou. Druhá hypotéza (H2), základní školy nejsou dostatečně připraveny na výuku a výchovu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., se potvrdila, neboť z odpovědí respondentů je zřejmé, že integrace do škol přináší obavy nejen pedagogů, ale i rodičů ostatních žáků, větší administrativní požadavky na pedagogy budou na úkor výuky a času, který by měl být věnován žákům. V posledních dvou otázkách byly odpovědi zjišťovány pomocí techniky SWOT analýzy. Ta dávala respondentům prostor vyjádřit se k vyhlášce č. 27/2016 Sb., a to jak k jejímu stávajícímu znění a fungování, tak ukázat pohled do budoucna očima výchovných poradců. Konkrétním zjištěním v této bakalářské práci je to, že všichni pedagogičtí pracovníci byli různými formami seznámeni s novou vyhláškou č. 27/2016 Sb. a že zavedení podpůrných opatření do škol po praktické stránce s sebou přináší mnohé

problémy, neboť ne všechny základní školy jsou dostatečně připraveny na práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a s žáky nadanými.

Zpracování problematiky autorku velice obohatilo a přineslo jí nové informace. Integrace se stala tématem současnosti, ale její rychlý vývoj ji určitě posune a přinese další změny a nová opatření, která už budou prověřena v samotné školní praxi. Aktuální názory na integraci, ať už kladné či záporné, nejsou chybné, protože správnost se ukáže postupem času. V budoucnu by byla velice zajímavá komparace této bakalářské práce a případné nové práce, která by přinesla vhled s odstupem času. Při uplatňování jakýchkoliv změn musí zákony, vyhlášky i ustanovení zajistit prioritu výchovy a vzdělávání všech žáků a nesmí být uskutečňovány na jejich úkor.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-866-3337-3.

BAZALOVÁ, Barbora. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3971-X.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

JANIŠ, Kamil a Ján JESENSKÝ, ed. *Malý slovník pomáhajících profesí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-704-1126-0.

KOCUROVÁ, Marie. *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002. ISBN 80-708-2844-7

LANG, Greg, Chris BERBERICH a Jiří MAREŠ. *Každé dítě potřebuje speciální přístup: vytváření integrovaných a inkluzivních tříd*. Praha: Portál, 1998. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-717-8144-4.

MICHALÍK, Jan. *Škola pro všechny, aneb, Integrace je když--*. Vsetín: ZŠ Integra, 2002. ISBN 80-238-9885-X.

MÜLLER, Oldřich. *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0231-9.

NOVOSAD, Libor. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

OPEKAROVÁ, Olga. *Kapitoly z výchovného poradenství: školní poradenské služby*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-35-8.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník: integrace školní a speciální*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. Edice pedagogické literatury. ISBN 978-80-262-0403-9.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3.

SURYNEK, Alois. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-726-1038-4.

ŠULEŘ, Oldřich. *Manažerské techniky*. Olomouc: Rubico, 2003. Učebnice pro každého (Rubico). ISBN 80-858-3906-7.

TOMICKÁ, Václava a Dana ŠVINGALOVÁ. *Vybrané kapitoly k integraci ve školství*. Liberec, 2002. Distanční text. Technická univerzita v Liberci.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0698-5.

VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-731-5071-9.

VOCILKA, Miroslav. *Integrace sociálně a zdravotně handicapovaných a ohrožených dětí do společnosti*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

HABART, Tomáš, JANSKÁ, Iva (ed.). *Pojďte do školy!: nerovné šance na vzdělávání znevýhodněných dětí* [online]. Praha: Člověk v tísni, 2011 [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: http://www.ptac.cz/data/Pojdte_do_skoly.pdf

HANÁK, Petr a Jan MICHALÍK. *Speciálněpedagogické centrum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. In: *Inkluze.upol.cz* [online]. [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: http://www.inkluze.upol.cz/portal/Download/publikace/Petr_Hanak__Jan_Michalik_a_kol__Informacni_brozura_o_cinnosti_specialne_pedagogickych_center.pdf

HORVÁTHOVÁ, Ivana. Pro a proti integrace dětí se zdravotním postižením In: *Sancedetem.cz* [online]. 1, 2016 [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/pro-a-proti-integrace-deti-se-zdravotnim-postizenim.shtml>

Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů. Náplň práce. [online]. [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/napln-prace>

Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 197/2016 Sb. [online]. MŠMT, 2. června 2016. [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38954?highlightWords=vyhl%C3%A1%C5%A1ka+%C4%8D.+197%2F2016+Sb.>

Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb. [online]. MŠMT, 1. ledna 2016 [cit. 2017-01-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi>

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
561/2004 Sb. [online]. MŠMT, 24. září 2004. [cit. 2017-01-13]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/file/38970?highlightWords=%C5%A1kolsk%C3%BD+z%C3%A1>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Jádru inkluze	26
-----------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vzájemný vztah mezi pojmy integrace a inkluze	23
Tabulka č. 2: Harmonogram výzkumné sondy	43
Tabulka č. 3: Shrnutí SWOT analýzy	51

Seznam grafů

Graf č. 1: Příprava výchovných poradců	45
Graf č. 2: Příprava ostatních pedagogů	46
Graf č. 3: Spolupráce školských poradenských zařízení	46
Graf č. 4: Nárůst žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	47
Graf č. 5: Máte na škole asistenta pedagoga	47
Graf č. 6: Rodiče ostatních žáků mají otázky či obavy ohledně integrace	48
Graf č. 7: Jaká forma doplnění informací by vám vyhovovala	49

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník I

Příloha B - Bibliografické údaje.....IV

Příloha A – Dotazník

Dotazník týkající se integrace a s ní spojené vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Vážení respondenti,

ráda bych Vás požádala o vyplnění mého dotazníku, který využiji jako materiál k mé bakalářské práci na téma: Vhled do integrace žáků ze základní školy speciální do základní školy. Dotazník je určen pro výchovné poradce a velice by mi pomohly pravdivé a co nejpřesnější údaje. Účast na vyplnění dotazníku je anonymní a dobrovolná. Pevně věřím, že budete ochotni mi pomoci. Předem děkuji za vyplnění.

V dotazníku jsou uzavřené, polootevřené a otevřené otázky. V posledních dvou otázkách jsem využila SWOT analýzu, nebojte se vypsát, jak vidíte integraci a s ní spojenou novou vyhlášku. Kde vidíte silné a slabé stránky, kde spatřujete příležitost pozitivního rozvoje, a kde spatřujete hrozby.

Studentka 3. ročníku, oboru speciální pedagogiky z Univerzity Jana Amose Komenského Praha.

1. Jakou přípravu jste jako výchovný poradce absolvoval/a stran seznámení se s vyhláškou č. 27/2016 Sb.?

a) Kurzy   b) Školení   c) Individuální příprava

d) Jiné .....

2. Jakou přípravu měli vaši kolegové vzhledem k vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

a) Kurzy   b) Školení   c) Individuální příprava

d) Jiné .....

3. Spolupracují s vámi školská poradenská zařízení kvůli integraci a vyhlášce č. 27/2016 Sb.?

a) Ano   konkretizujte .....

b) Ne

4. Zaznamenali jste nárůst žáků na škole se speciálními vzdělávacími potřebami od 1. 9. 2016?

a) Ano

Kolik žáků přibylo a s jakými vzdělávacími potřebami?

.....

b) Ne

5. Máte na škole asistenta pedagoga?

a) Ano

Kolik máte asistentů pedagoga? .....

Kolik žáků má na starost jeden asistent? .....

b) Ne

6. Rodiče ostatních žáků mají nějaké otázky či obavy kvůli integraci?

a) Ano

Jaké? .....

b) Ne

Z jakého důvodu?

- Proběhla informativní beseda ve škole.
- Škola poskytla informace rodičům prostřednictvím e-mailu, webových stránek.
- Rodiče o tuto skutečnost nemají zájem.
- Rodiče o této skutečnosti nemají tušení.
- Jiný důvod .....

7. Jaké máte konkrétní problémy vzhledem k integraci ve škole (třídní klima, výuka, prostory školy)?

.....
.....

.....

8. Co vám dělalo problém stran vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

.....

.....

.....

9. Jaká forma doplnění informací týkající se vyhlášky č. 27/2016 Sb. by vám vyhovovala?

- a) Kurzy
- b) Školení
- c) Informace v rámci školních porad
- d) Samostudium
- e) Přednáška ze školského poradenského zařízení

10. Jak spatřujete (současnost) obsah vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

Silné stránky	Slabé stránky
Příležitosti	Hrozby

11. Jaká jsou vaše očekávání (do budoucna) od vyhlášky č. 27/2016 Sb.?

Silné stránky	Slabé stránky
Příležitosti	Hrozby

Příloha B – Bibliografické údaje

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jitka Janoušková

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

Forma studia: Prezenční

Název práce: Vhled do integrace žáků ze základní školy speciální do základní školy

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet internetových zdrojů: 7

Vedoucí práce: PhDr. Alice Bosáková